

PRAMEN

Ročník XII

NOVEMBER 2014

Cena 0,40 €

„Hľa, stojím pri dverách a klopem. Ak niekto počuje Môj hlas a otvorí dvere, vojdem k nemu a budem stolovať s ním a on so Mnou“ (Zjav 3, 20).

„Vtedy povedal Isus svojim učeníkom: Ak niekto chce ísť za Mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje Ma“ (Mt 16, 24).

Sú ľudia, ktorí ústami vyznávajú Christa, ale nevedia, čo znamená, nasledovať Ho. Myslia si, že nasledovať Christa znamená prinajlepšom viesť etický život. Hovoria, že nie je podstatné, v čo a ako veríš, stačí morálne žiť. No to nestačí. Nasledovať Christa znamená vyznávať Jeho Božstvo, vo viere prijať Jeho vykupiteľskú obeť! Je nevyhnutné prežiť svoje znovuzrodenie skrze Božie Slovo a Svätého Ducha. Vtedy, zriekajúc sa svojho „EGA“, seba samého, namiesto seba stavíme samého Christa.

V srdci každého človeka sa nachádza trónna sála. V živote i v srdci neobráteného človeka na tróne sedí „JA“, ktoré

ŽIŤ PRE NEHO KAŽDÝ DEŇ! A to je vlastne aj nesenie kríža. Kríž je plným podriadením sa Christovi a Jeho vôli. Nasledovanie Hospodina má svoje dôsledky – Dáva radosť a šťastie už v tomto zemskom živote a vedie k večnému životu v blaženosti v nebi. Iba tí, ktorí dobrovoľne nasledovali za Christom, majú nádej večného života. A k tomuto šťastiu pozýva Christos aj nás! Zober svoj kríž a nasleduj úzku cestu za Christom, nenariekajúc, že si pod krížom. „Lebo moje jarmo je príjemné, a moje bremeno je ľahké“ (Mt 11, 30). Hospodin Isus Christos chce, aby sme na seba prijali toto nové jarmo: „Zober, - hovorí,

to spôsobom Christos premieňa kruté a ťažké jarmo na ľahké a príjemné., jarmo zhubných túžob a vášní mení na jarmo spasiteľných prikázaní. Christovo jarmo je príjemné a bremeno Jeho je ľahké, pretože, čím ochotnejšie ho človek nesie, tým viac sa stáva lepším. A čím viac sa stáva lepším, tým ľahšie je pre neho

INTRONIZÁCIA CHRISTA V NAŠOM SRDCI

diktuje smer a konanie života. Keď dochádza k obráteniu, premene človeka, vtedy na prestol, na trón nášho srdca, znova zasadá Hospodin a naše ľudské „JA“ kapituluje. I tu, už obrátenému človeku Christos hovorí, že má zobrať svoj kríž a nasledovať Ho.

Keď už hovoríme o kríži, ktorí musíme niesť v našom kresťanskom živote, často nie celkom rozumieme významu tohto slova. Niekedy našim krížom nazývame fyzické choroby a neuhy tela. Lenže naše telesné trápenia nie vždy bývajú krížom v biblickom zmysle tohto slova. Tie môžu byť ešte tak „trňom v tele“, ale nie krížom. Tak na svoje fyzické neuhy pozeral apoštol Pavol. Náš text však hovorí: „Zober svoj kríž“. Inými slovami, kríž nie je ničím, čo sa prijíma pasívne. Kríž – je dobrovoľné zobrať na seba služby a všetky následky, ktoré sú zviazané s nasledovaním Christa.

Nasledovať Isusa Christa znamená

- na seba moje jarmo!“ Lebo cez neho, unavení telesným trápením a chaosom sveta, nájdú pokoj, ak na seba zoberú nový duchovný podvih, duchovnú námahu; zmorení otroctvom diabla, zviazaní okovami zlých návykov, zavalení ťarchou hriechov, prenasledovaní a hnani bičom vášní, nájdú slobodu a úľavu, pokiaľ sklonia svoju šíju pod Christove jarmo. „Moje jarmo je príjemné – hovorí Christos, - a moje bremeno je ľahké“ (Mt 11, 30).

Bezpochyby, Christovo učenie káže človeku ísť proti niektorým našim prirodzeným náklonnostiam, ale takisto pomáha ich prekonávať a predložiť ako obeť, žertvu. To vyžaduje od kresťana skutočne strohé očistenie, nielen vonkajšieho, ale aj vnútorného hnutia človeka – nielen činy a slová, ale aj túžby a myšlienky. Nijaký úspech nemožno dosiahnuť bez toho, aby sme na seba zobrali nejaké-to jarmo, podvih, námahu. Tým-

plniť prikázania tak, že nakoniec koná Božiu vôľu s ľahkosťou, a to dokonca naplnia jeho srdce radosťou. Zrazu to, čo malo človeka ťažiť, gniaviť a ubíjať do zeme, hľadiac na to našou ľudskou logikou, sa mení podľa Božej neobšiahnuteľnej logiky, na priam duchovné krídla, ktoré nás nesú k nebesiam. Preto má zmysel duchovný podvih, duchovná námaha majúca za cieľ intronizáciu Christa v našom srdci, cez ktoré sa bude môcť Isus Christos stať Hospodinom každej chvíle môjho života, každej myšlienky, túžby, konania a nakoniec, cez to takisto i mojím Spasiteľom, Mesiášom.

jerej Dušan N. TOMKO

VLADYKA JURAJ V MOSKVE

Na prelome októbra a novembra tohto roku, pobýval Vysokopreosvietený vладыka Juraj, arcibiskup michalovsko – košický v Moskve.

31. októbra vладыka Juraj predsedal Vsenočnému bdeniu na pôde Zastupiteľstva našej miestnej Cirkvi pri Moskovskom

patriarcháte, v chráme sv. Nikolaja v Kotelnikách, kde na konci bohoslužby predstavený našo Zastupiteľstva, archimandrita Serafim (Šemjatovskij), s požehnaním Jeho Svätosti Kyryla, patriarchu moskovského a celej Rusi a Jeho Blaženosti

Rastislava, arcibiskupa prešovského a metropolitu českých zemí a Slovenska, vykonal mníšsky postrih klerika našej miestnej Cirkvi a študenta doktorantského štúdia v Moskve Alexandra Halušku, ktorý pri postrihu prijal mníšske meno Alexander, v česť prepodobného Alexandra Svirského.

2. novembra, v 21. nedeľu po Päťdesiatnici, vладыka Juraj navštívil moskovský chrám Ikony Presvätej Bohorodičky „Vsech skorbjaščich Radost“ na Boľšoj Ordinke, kde spoluslúžil sv. liturgiu s metropolitom Ilarionom (Alfejevom), predsedom Oddelenia zahraničných vzťahov Moskovského patriarchátu, ktorému takisto, ako i všetkým prítomným, odovzdal pozdrav Blaženejšieho metropolitu Rastislava.

zdroj: Служба коммуникации ОВЦС

Sviatok Kazanskej ikony Bohorodičky v Moskve

4. novembra, na sviatok Ikony Kazanskej Božej Matky na Podvorí našej miestnej Cirkvi v Moskve viedol Božskú liturgiu Jeho Vysokopreosvietenosť Juraj, arcibiskup michalovsko – košický.

Po liturgii sa arcibiskup Juraj prihovoril k veriacim. Pozdravil všetkých, ktorí sa zišli na sviatok Kazanskej ikony Bohorodičky a pozdravil veriacich s prijímaním Eucharistie týmito slovami: „Drahí bratia a sestry! My sa skutočne stávame bratmi a sestrami, pretože v momente prijímania v našich vnútřach

koluje Christova krv. Pamätajte si, že ktorákolvek cesta do chrámu – to nie je jednoducho tradícia. To je udalosť stretnutia a spoločenstva medzi nami a Bohom. A prvá Pomocníčka a Sprievodkyňa v tomto stretnutí je Presväta Bohorodička“. Arcibiskup michalovsko - košický Juraj spomenul aj to, že 4. november je tiež pamätným dňom starca Georgija Karlidisa ktorého život je príkladom duchovnej sily a oddanej služby Bohu a ľuďom.

Zvlášť srdečné slová odznali na adresu predstaviteľa Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku pri moskovskom patriarchovi a celého Ruska archimandritu

Serafima (Šemjatovského). Arcibiskup Juraj mu predal požehnanie Jeho Blaženstva Rastislava, arcibiskupa prešovského, metropolitu českých krajín a Slovenska.

Predstavený chrámu archimandrita Serafim (Šemjatovský) srdečne poďakoval arcibiskupovi michalovsko - košickému Jurajovi a podaroval mu na pamiatku ikonu sv. Matrony Moskovskej.

zdroj: mkpe.orthodox.sk; pccs.ru.

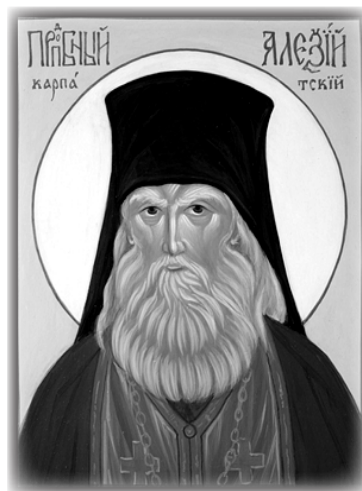
Delegácia našej eparchie na oslavách prep. Alexeja Karpatoruského a 100. výročia Marmaroš - Sihotského procesu

21. októbra tohto roku, v deň pamiatky prepodobného Alexeja Karpatoruského, Chustská eparchia Ukrajinskej Pravoslávnej Cirkvi modlitebne sviatovala vytrvalosť v pravoslávnej

V mužskom monastieri zasvätenom sv. Nikolajovi v Ize sa zišli stovky veriacich zo Zakarpatskej oblasti, a taktiež zástupcovia všetkých monastierov tejto oblasti.

K veriacim a duchovenstvu sa prihovril Jeho Blaženosť metropolita Onufrij, ktorý poukázal na počiatok pravoslávneho kresťanstva v zakarpatskej oblasti, a zvlášť poukázal na obeť prácu prepodobného Alexeja Karpatoruského. V závere svätej liturgie bola odslúžená pobožnosť (moleben), po ktorej zaznelo z úst veriacich „mnoholitije“ najvyššiemu predstaviteľovi Ukrajinskej Pravoslávnej Cirkvi,

ZAKARPATSKE SVJATO

viere kresťanov tohto zakarpatského kraja v čase Rakúsko – Uhorska, kedy Pravoslávie ako vierovyznanie, nielen že nebolo uznávané, no tí, ktorí ho vyznávali boli žandármi prenasledovaní a predvádzaní na súdne procesy.

V deň 100. výročia Marmaroš - Sihotského procesu eucharistickému spoločenstvu predsedal Jeho Blaženosť ONUFRIJ, metropolita kyjevský a celej Ukrajiny. S Jeho Blaženosťou spolu slúžili metropoliti - Mark, chustský a vinogradovský; Feodor, kamenec - podolský a horodocký; Sergej, ternopol'ský a kremenecký; Vladimír, počajevský; Antonij, boris-polský a brovarský; arcibiskupi - Feodor, mukačevský a užhorodský; Meletij, černivecký a bukovinský; biskupi - Antonij, uhoľský; Efrem, berdjanský a primorský; Kliment, irpinský a Paisij, gorlický z Poľskej Pravoslávnej Cirkvi, ďalej - sekretár Chustskej eparchie, predstavený monastiera so spolubratmi, duchovenstvo Chustskej a Mukačevskej eparchie, takisto ako aj zástupcovia Michalovsko - košickej eparchie a duchovní z Poľska.

Nášho vladyku kyr Juraja, ktorý sa v tom čase nachádzal s pútnikmi v Grécku, zastupovali prot. Pavol Novák a jer. Vasyl Lembej, ktorí odovzdali do rúk vladyku Marka pozdravný list nášho vladyku Juraja.

prítomným archijerejom, duchovenstvu a všetkým verným deťom Ukrajinskej Pravoslávnej Cirkvi.

Zdroj: mkpe.orthodox.sk; foto: orthodoxkust.org.ua.

Rob tak a spasiš sa ...

„Čo mám robiť, otče? Nevieť čítať, som negramotná, nepoznám modlitby, ... môžem sa spasiť bez modlitieb?“

„A to sa vôbec nemodlíš?“, - spýtal som sa jej.

„Áno, modlím sa!“ - odpovedala.

„A ako sa modlíš?“, - pýtal som sa znova.

Začala hovoriť: „Otče, modlím sa, ako viem – keď zametám dom, prosím Boha slovami: „Bože, očisť špinu z mojej duše, tak ako ja čistím dom od špiny., ... aby sa Ti páčila tak, ako mne sa páči čistý dom“. A keď periem prádlo, hovorím podobne: „Pane, zmy zlo z mojej duše, aby bola čistá, ako je čistá táto košeľa“. A tak hovorím, pri všetkom, čo by som len nekonala. Je to dobré, otče?“

„Ži tak po celý svoj život a spasiš sa!“, - odvetil som.

Toto je neustála modlitba mysle, čo znamená toľko, že vo všetkých okolnostiach, kedy čokoľvek robíš, dokážeš vidieť Božiu prítomnosť!

Starec Pajsij Svätohorec

PRAVOSLÁVIE V KOŇUŠI A JEHO OKOLÍ

Historický pohľad na pravoslávnu filiálnu obec Koňuš - pokračovanie.

V Maďarsku vznikla myšlienka autokefality Pravoslávnej Cirkvi, ktorá by spojila všetkých pravoslávnych v krajine, pravoslávny duchovným dali platy, vrátili pravoslávny mníchom na Podkarpatskej Rusi monastier v Terebli a maďarská vláda sa usilovala o nadviazanie dobrých kontaktov so Srbským Patriarchátom. Regent Horthy zrušil srbskú jurisdikciu Pravoslávnej Cirkvi Kárpátalji a menoval emigranta prot. ThDr. M. Popova (1941 - 1944) do funkcie administrátora

pravoslávnych v Maďarsku. Dňa 16. 5. 1941 bol potvrdený radou ministrov a zložil predpísaný sľub vernosti. Vláda schválila rozhodnutie o financovaní pravoslávnej Duchovnej akadémie Debrecínskej univerzity a pravoslávnej Teologickej školy v Budapešti. Maďarské štátne orgány v snahe asimilovať nemaďarské obyvateľstvo sa usilovali o založenie Maďarskej Pravoslávnej Cirkvi, s úmyslom postupnej maďarizácie. Avšak nový administrátor mal kanonický problém, ktorý chcel arcibiskup Sawatij z Prahy riešiť v Budapešti, kde ho povolalo ministerstvo osvety a kultúry. Cestu v tom mu zabránilo Gestapo. Nacisti nepodporovali jurisdikciu arcibiskupa Sawatija z Prahy, ktorý patrilo do jurisdikcie Konštantínopolského Patriarchátu, ale podporovali v strednej a východnej Európe cirkevnú správu berlínskeho arcibiskupa nemeckej národnosti Serafima, z Ruskej Pravoslávnej Cirkvi v zahraničí. Arcibiskup Serafim v r. 1942 prevzal biskupskú starostlivosť o pravoslávnych v Maďarsku. Arcibiskup Sawatij bol v r. 1942 zatvorený na Pankráci, Terezíne a deportovaný do koncentračného tábora v Dachau. Po 2. svetovej vojne v r. 1945 Podkarpatská Rus bola pripojená k sovietskej Ukrajine a Mukačevsko - prešovská eparchia prepustená kanonicky pod cirkevnú správu Ruskej Pravoslávnej Cirkvi. Prvým pravoslávny biskupom mukačevským sa stal biskup mukačevsko - užhorodský Nestor (Sidoruk) 1945 - 1948, jurisdikcie Kyjevskej metropolie, Ruskej Pravoslávnej Cirkvi (KRYŠTOF, arcibiskup: Arcibiskup Sawatij a dejiny Pravoslávnej Cirkvi na východnom Slovensku a Podkarpatskej Rusi. In: PTZ č. XXIII/8 - 2000, s. 144; POP, I.: Dějiny podkarpatské Rusi v datech, Praha 2005, s. 408 a 487). Časť mukačevsko - prešovského biskupstva, ktorá bola v ČSR, mala svojho biskupského administrátora prot. Vasilija Solovieva v Lutine, potom prot. Juraja Kuzana v Rebríne, v okrese Michalovce.

V čase Maďarskej okupácie v r. 1939 - 1944 Maďari cez úzkokolejovú železnicu vyvážali drevo z bohatých lesov okolia Koňuša až do Užhorodu. Tak ako vždy, stále chcel každý využiť to, čo sa dalo. V tunajšej maďarskej škole učitelia komunikovali s deťmi prevažne po slovensky. Do druhej svetovej vojny narukovalo z Koňuša 30 mužov. V r. 1944 bolo z Koňuša odvedených 33 mužov do pracovných táborov na kopanie zákopov v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny. V r. 1944 tu prišli nemeckí vojaci SS v čiernych uniformách a zriadili v škole veliteľstvo. Nemeckí vojaci pri ústupe zobrali všetok dobytok, ovos a kukuricu. V októbri 1944 prišla Červená armáda, 2000 maďarských vojakov v časti Lugoš sa vzdalo do jej zajatia. Padlo tu 16 príslušníkov Červenej armády, ktorých v r. 1946 po exhumácii previezli do Michaloviec na spoločný vojenský cintorín.

Podkarpatská Rus veľmi utrpela počas maďarskej okupácie.

Maďari v Krivom pri Chuste zriadili internačný tábor pre osoby zajaté počas bojov a odporcov maďarského režimu. Maďarské vojenské oddiely a četníctvo na mieste popravovali chytených sičovcov, príslušníkov ukrajinskej inteligencie z radov emigrantov, niektorých poslancov snemu. Vražednému riadeniu pomáhali miestni tzv. divokí Maďari, väčšinou kriminálnici, trestaní v minulosti čs. úradmi. Zaviedli prvé obmedzenia namierené proti židom, 36 % židovských remeselníkov bolo zbavených licencie, ostatným zvýšili o 60 % daň. Židia postupne mali byť prepustení zo štátnej služby a z vedúcich funkcií vo firmách. Z Koňuša, lebo v tom čase prislúchal pod Maďarsko, odvieďli maďarskí žandári 130 židov. Pred koncentračným táborom sa zachránil iba Šimon Jakubovič. Po skončení druhej svetovej vojny sa z koncentračných táborov vrátilo 20 Židov z Koňuša. Ako spomienka na nich tu zostal už len židovský cintorín v obci, ktorý sa nachádza v poli po ľavej strane cesty z Choňkoviec do Koňuša. Židovská modlitebňa a rituálne kúpele stáli na strednej dediny... Z územia Kárpátalja počas druhej svetovej vojny bolo za asistencie maďarskej polície a četníctva deportovano cez Košice do tábora Osvienčim 76 271 podkarpatských Židov. V Osvienčime z nich zahynulo 71 620 osôb. Počet obetí holokaustu na Podkarpatskej Rusi činil 104 177 osôb. V r. 1939 začala vlna masových útokov z Podkarpatska do Sovietskeho zväzu, kde ich však namiesto slobody a blahobytu hneď po prechode hraníc čakala kalvária väznic v mestách Skole, Stanislav (teraz Ivano-Frankovo), Nadvirna, Kamenec-Podolský, Poltava a Charkov. Potom nasledoval rýchly súd a ďalšia etapa deportácie do táborov Gulagu až za polárnym kruhom. Z 25 000 utečencov väznených v táboroch Gulagu prežila len asi jedna štvrtina, a to len vďaka tomu, že po r. 1942 boli prijímaní do čs. vojenských jednotiek v ZSSR. Na žiadosť čs. vojenskej misie o prepustenie väznených Rusínov z koncentračných táborov, sovietske úrady postupovali veľmi liknavo a neochotne. Proti prepusteniu boli aj čs. komunisti v emigrácii v Moskve. Argumentovali tým, že Rusíni sú nakazení antikomunizmom a fašizmom, ktorý ešte zosilnel pobytom v táboroch a označovali ich za maďarských štátnych príslušníkov. Plukovník H. Píka musel vysvetľovať, že sú to občania z čs. územia dočasne okupovaného Maďarmi. Podali evidenciu 29 táborov, v ktorých malo byť uväznených asi 20 000 Rusínov. Až 3. januára 1942 Štátny výbor obrany ZSSR schválil amnestiu internovaných a väznených čs. štátnych príslušníkov a Rusínov z Podkarpatskej Rusi. Z celkového počtu podkarpatských Židov vyčlenili maďarské úrady okolo 15 000 tzv. ľudí bez občianstva - prisťahovalcov z Haliče a Poľska. Táto skupina bola určená k deportácii „do vlasti“. Ale v skutočnosti boli títo ľudia predaní nemeckému vyhladzovaciemu komandu, odvezení na východnú Ukrajinu a zastrelení pri meste Kamenec-Podolský.

mitr prot. ThDr. Štefan HORKAJ

... BOLA RAZ JEDNA DIŠPUTA

Príprava na misiu

V stredoveku bola cirkevná politika úzko prepojená so štátnou. Takto tomu bolo aj v dobe panovania kniežat'a Rastislava na Morave. Rastislavovi sa nepáčilo pokresťančovanie svojho kniežatstva, zvlášť nemeckými misionármi, ktorí šíрили kresťanstvo v bavorskom /nemeckom/ nárečí, ktorému Moravania nerozumeli, a tiež bohoslužby slúžili po latinsky a kázali po bavorsky. Preto sa sv. Rastislav rozhodol požiadať rímskeho biskupa – pápeža o vyslanie misionárov, ktorí by šíрили kresťanstvo v zrozumiteľnom jazyku.

Obrátil sa k rímskemu pontifikovi, ako k najbližšiemu kresťanskému patriarchovi /pozn. *autora - pontifex maximus – titul, ktorí používali rímski pohanskí cisári*/. V jeho dobe bol v Ríme na rímskom patriarchálnom stolci Michal I. Ten mal však spojeneckú zmluvu s nemeckým kráľom Ľudovítom Nemcom. Do tejto doby, do r. 864, spadá aj nemecká výprava Ľudovíta Nemca proti Rastislavovi. Rastislav o tom nevedel, preto sa najprv obrátil na Rím. Keď prišli moravskí poslovia do Ríma, pápež ich ani neprijal, pretože už predtým podpísal spojeneckú zmluvu s nemeckým kráľom Ľudovítom Nemcom, ktorému dal aj svoje požehnanie na vojnu proti Rastislavovi.

Preto sa napokon sv. Rastislav obrátil na konštantínopolského patriarchu sv. Fótia a cisára Michala III. s listom. „*Náš ľud sa zriekol pohanstva a pridrižava sa kresťanského zákona, ale nemáme takého učiteľa, ktorý by nám pravú vieru vyložil, aby tiež iné kraje nás napodobnili. Pošli nám teda, Pane, takého biskupa a učiteľa, lebo od Vás dobrý zákon sa šíri do všetkých krajín*“ /Život sv. Konštantína – Cyrila/.

Veľká Morava – najslávnejšie obdobie našich dávnych národných dejín! Vo svojom najväčšom rozkvetu zaberala rozsiahle územia zahŕňajúce Moravu, Slovensko, Čechy, Panóniu /Maďari tu ešte neboli/, južnú časť Poľska a územie niekdajšej Nemeckej Demokratickej Republiky. Vidiac v nemeckej kresťanskej misii nepriateľa svojej krajiny, začal sv. Rastislav hľadať podporu v boji proti Nemcom u druhého patriarchu kresťanského sveta – konštantínopolského patriarchu. V r. 862, po dohode so Svätoplukom – nitrianskym údelným kniežat'om, vyslal k východorímskemu patriarchovi a cisárovi posolstvo so žiadosťou o vyslanie vierozvestcov /Slovensko, Dejiny, Bratislava, 1971, s. 180/.

Niekedy v polovici r. 862 prišlo posolstvo Rastislava do Konštantínopolu. Poslovia vošli do slávnostnej audienčnej auly cisárskeho paláca a predniesli túto Rastislavovu žiadosť Michalovi III.: „*Z milosrdenstva Božieho sme zdraví. A prišli k nám učitelia mnohí z Vlacha, i z Grécka a z Nemiec a učia nás rozlične, ale my Slovienci sme ľud prostý, a nemáme, kto by nás učil pravdu a vysvetlil zmysel. A tak dobrý vládár, pošli nám takého muža, ktorý by nás napravil ku všetkej spravodlivosti, lebo od Vás na všetky kraje dobrý zákon vychádza*“ /Život sv. Konštantína – Cyrila/.

Vtedy cisár Michal povedal filozofovi /Konštantínovi/: „*Či počuješ, Filozof, túto reč? Okrem teba toto iný nemôže vykonať. Na, hľa, dary mnohé, pojmi brata svojho igumena Metoda a choď. Lebo vy ste Solúnčania a tí čisto sloviensky rozprávajú*“.

Ako je vidieť, stretla sa Rastislavova žiadosť vo východorímskom hlavnom meste – Konštantínopole s plným pochopením. Východorímski predstavitelia štátu a Cirkvi sa už oddávna zaoberali otázkou, ako priviesť sloviensky ľud ku kresťanstvu. Východorímski cisári sa považovali za ochrancov kresťanstva, a nie za hlavu kresťanskej cirkvi, ako falošne aj teraz hlásajú nepriatelia sv. Pravoslávia. Táto otázka mala veľký význam z hľadiska bezpečnosti východorímskych hraníc a zabezpečenie mieru so susedmi, zvlášť s Bulharmi, ktorí, aj keď boli už kresťania, vyvíjali tlak na Východorímsku ríšu, ako aj na Veľkú Moravu, lebo boli spojencami Nemcov. Zatiaľ, čo sa predtým misijné záujmy Východorímanov sústreďovali skôr na východ, v 9. stor. sa už orientujú

viac k oblastiam na severe a západe. Stálou hrozbou, ako sme už uviedli, pre Východorímsku ríšu boli Bulhari a slovienske kmene okolo Dunaja. Bol to zrejme sv. Fótios, muž s veľkým rozhľadom štátnika a učenca, ktorý na patriarchálnom východorímskom stolci prejavoval neobyčajný zmysel pre misijné dielo, ktorý najhlbšie pochopil význam východorímskej cirkevnej misie pre Moravu a ostatný sloviensky svet a ovplyvnil cisára Michala III., i naznačil mu ďalekosiahle dôsledky, ktoré vyplynú zo splnenia Rastislavovej žiadosti.

Sv. Konštantín – Cyril už pred príchodom Rastislavovho posolstva ako zástupca konštantínopolského patriarchu sv. Ignáca, v úrade chartofylaxa, a potom ako profesor filozofie na Konštantínopolskej univerzite, neskoršie na Patriarchálnej akadémii /Magnaura/ mal prístup do bohatej cisárskej knižnice a tak mal možnosť svoje znalosti ešte viac rozšíriť. Je pravdepodobné, že ešte pred moravskou misiou sa zaoberal aj výsledkami a spôsobmi misie východorímskeho kléru v oblasti mesta Patras v Grécku, kde Slovienci už začiatkom 9. stor. prijímali kresťanskú vieru.

Hoci bol sv. Konštantín – Cyril chorľavý, súhlasil s návrhom cisára a pripravil sa na misiu takým spôsobom, ktorý mal pre Sloviencov zásadný a ťažko ocenený význam. Na vyzvanie cisára vytvoril počas príprav na misiu so svojimi pomocníkmi originálne slovienské písmo. Prvé knihy napísané slovienským spisovným jazykom boli dielom, ktoré, nie na roky, ale na stáročia, ba až na tisícročia sa stanú podstatnou zložkou kultúrneho života väčšiny slovanských národov.

Prvou knihou, napísanou týmto písmom v slovienskom jazyku, bola podľa svedectva Života Konštantína – Cyrila, *Beseda jevanhel'skaja* – preklad Jánovho evanjelia z gréčtiny do staroslovienskej macedónskeho dialektu. Nebolo to Evanjelium podľa Matúša, ktorým sa začína evanjelium, ale boli to slová sv. apoštola a evanjelistu Jána: „*Iskoni bi Slovo i Slovo bi u Boga i Bog bi Slovo ...*“. Takto začína každý pravoslávny kňaz za hlaholu zvonov čítanie Sv. Evanjelia /Blahej zvesti/ na prvý deň Paschy /Veľkej noci/. Aké drahé sú tieto slová každému pravoslávne mu kresťanovi! Pravoslávny kresťan zabudne pri tomto čítaní svätého evanjelia na každodenné starosti, jeho duša sa dvíha k nebeským výšinám a túži sa zjednotiť s Bohom. V pravoslávnej ikonografii uvedený text - *Iskoni bi Slovo ...*, *V načali bi Slovo ...*, *Na počiatku bolo Slovo ...*, *En archi in o Logos ...*, - je na prvom mieste, lebo znamená, že týmto Slovom bol stvorený vesmír. Tieto evanjeliové slová - *Iskoni bi Slovo – En archi in o Logos* – čítané z roka na rok po všetkých pravoslávnych chrámoch v prvý deň Svätej Paschy sú nepopierateľným dôkazom viac ako tisícročnej kontinuity obradu, s čím sa žiadna iná kresťanská denominácia nemôže pochváliť!

Toto naše tvrdenie podopiera aj tzv. Sinajské euchologium z 11. stor., nájdené v pravoslávnom monastieri sv. Kataríny na Sinaji, zvané tiež Sinajské zlomky.

dokončenie z str. 5.

Jeho jazyk je slovienským macedónskym dialektom, ktorý sv. bratia dokonale ovládali a je najlepším prekladom na svete. Dielo sv. Cyrila a Metoda, ktorým odpovedala Východorímska ríša na žiadosť sv. Rastislava, chápe pravoslávna Cirkev ako dielo inšpirované Bohom. Tak je to vyjadrené v liste cisára Michala III., ktorý zrejme zostavil sám konštantínopolský patriarcha sv. Fótios moravskému kniežaťu Rastislavovi: „Boh, Ktorý si želá, aby každý človek k poznaniu pravdy prišiel a aby sa usiloval o stále väčšiu dokonalosť, vidiac Tvoju vieru a úsilie, zjavil v týchto dňoch písmo pre Váš jazyk, aby i Vy ste sa mohli prirátat' k veľkým národom, oslavujúcim Boha svojim jazykom. Toho svätého, bohumilého a veľmi učeného muža a filozofa, ktorému Hospodin zjavil toto Písmo, posielame k Tebe. Prijmi tento dar, väčší a cennejší

nad zlato a pomíňajúce bohatstvo. Pričín sa spolu s ním upevniť základy viery a postaraj sa, aby každý z vás z celého srdca túžil po Bohu. Veď všetkých ku spásu! Povzbudzuj každého, aby nikto nebol nečinný, ale aby kráčal cestou pravdy, aby si aj Ty, ktorý si svojou starostlivosťou privedieš k Božej múdrosti, dostal svoju mzdu v tomto i v budúcom veku za všetky tie duše, ktoré sa rozhodnú uveriť v Christa, nášho Boha, oteraz až na veky, aby si zachoval Tvoju pamiatku v budúcich pokoleniach, podobnú pamiatke Konštantína, veľkého cisára“.

Áké krásne a preduchovnelé slová prichádzajúce z Konštantínopola v porovnaní so slovami, plnými pýchy, nariadovania a namyslenosti, ktoré prichádzali z pápežského Rima.

/publikované na pokračovanie/
Mgr. Pavel TKÁČ

Prepodobný Eufimij Veľký

Prepodobný Eufimij pochádzal z Arménska. Jeho rodičia Pavol a Dionísia nemali dlho žiadne deti. Až po dlhom čase, ktorý strávili v modlitbách, im Boh požehnal syna. Jeho otec skoro zomrel a matka dala svojho syna svojmu bratovi, kňazovi Eudoxiovi. Neskôr sa Eufimij stal mníchom a kňazom.

Prepodobný Eufimij často navštevoval monastier svätého

Poliekta a v čase Veľkého pôstu sa vzdaloval do jeho pustovne. Keď mal 30 rokov navštívil Jeruzalem. Tam sa v kélii modlil a plietol košíky. Neďaleko neho žil asketickým spôsobom prepodobný Feoktist. Po sviatku Bohozjavenia sa obaja vzdialili z monastiera do pustovne neďaleko Jericha. Tam si našli ťažko dostupné miesto v jaskyni, kde aj zostali žiť. Ale Boh skoro odhalil ich miesto tým, ktorí to najviac potrebovali. Pastieri, ktorí tadiaľ prechádzali so svojimi stádami, ich objavili a povedali to ľuďom v okolí. K Eufimijovi a Feoktistovi sa začali zbíhať ľudia hľadajúci duchovný úžitok pre svoje duše. Okolo nich vzniklo mníšske bratstvo a monastier.

Prepodobný Eufimij hovoril svojim bratom: „Pamätajte, že tí, ktorí chcú žiť mníšskym životom, je potrebné, aby sa vzdali svojej vôle a vždy sa nachádzali v poslušnosti a pokore. Musia pamätať na smrť, báť sa Božieho súdu a večného zatratenia a želať si Nebeské Kráľovstvo“. Mladým mníchom hovoril o vnútornom pamätaní na Boha spojenom s telesnou prácou. „Keď sa svetskí ľudia snažia, aby nakrímili seba a svoju rodinu, a okrem toho ešte dávajú milodary, prinášajú obeť Bohu, tým viac my, mnísi, sme povinní namáhať sa, aby sme utekali pred lenivosťou a prázdnotou a nekrmili sa cudzou námahou“.

Sláva o jeho zázrakoch sa rýchlo rozniesla. Keďže nemal rád ľudskú slávu, ušiel z monastiera a zobral so sebou iba poslušníka Dometiana. Usídlil sa v pustovni na hore Marda blízko Mŕtveho mora. O niečo neskôr sa usadil v jaskyni, kde sa niekedy skrýval kráľ Dávid. Na tomto mieste postavil monastier a v samotnej jaskyni urobil chrám. Monastier bol spočiat-

ku chudobný, ale Eufimij sa vo všetkom spoliehal na Boha. Raz do monastiera prišlo štyristo pútnikov z Jeruzalema, ktorí boli hladní. Keď to prepodobný Eufimij uvidel, zavolať si jedného mnicha a prikázal mu, aby ich nakrímil. Keď mních prišiel do miestnosti, kde mali chlieb, našiel tam obrovské množstvo chlebov. To isté sa stalo aj s vínom a olejom. Všetci pútnici sa najedli, a jedla zostalo ešte na ďalšie tri mesiace. Tak Boh učinil zázrak cez vieru svätého Eufimija.

Raz sa jeden mních rozhodol nepočúvať Eufimija a nesplniť jeho príkaz. Nepozeral na to, že ho volá, ale robil sa hluchým. Vtedy Eufimij povedal: „Uvidíš, aká je odmena za neposlušnosť!“ Mních spadol na zem a javil znaky posadnutosti zlým duchom. Mnisi začali prosiť starca, aby ho uzdravil, čo napokon aj urobil. „Poslušnosť je veľká cnosť. Boh miluje poslušnosť viac ako almužnu. Neposlušnosť vedie k smrti“, - hovoril svätý.

Za svoj asketický život a tvrdé, neoblomné vyznávanie pravoslávnej viery dostal pomenovanie „Veľký“. Keď slúžil svätú liturgiu, niektorí mnísi videli, ako schádzal oheň z neba a obkolesoval ho. Mal dar prozornosti, videl vnútorné rozpoloženie ducha a poznal ľudské myšlienky. Keď mnisi prijímali Svätú Eucharistiu, prepodobnému bolo odkryté, kto pristupuje dôstojne a kto na svoje odsúdenie. Keď mal 82 rokov, prišiel k nemu blažený Sáva Osvietený, ktorý bol vtedy ešte mladý. Prijal ho s láskou a poslal do monastiera k prepodobnému Feoktistovi. Predpovedal, že tento mladý mních Sáva bude veľkým askétom, známym po celom svete.

Keď mal 90 rokov, jeho priateľ, prepodobný Feoktist, ťažko ochorel. Navštívil ho a zostal pri ňom až do jeho smrti. Boh mu na sklonku života ukázal deň jeho odchodu z tohto sveta. V deň prepodobného Antona Veľkého (17. januára) slúžil všenočné bdenie, kde mníchom oznámil, že je jeho posledné. Dával posledné poučenia svojim bratom mníchom. „Keď ma ľúbite, zachovávajúte moje prikázania. Majte medzi sebou lásku, ktorá je spoločenstvom jednoty. Nikaký dobrý skutok nie je možný bez lásky a pokory. Sám Boh z lásky k nám hriešnym sa pokoril a stal sa človekom ako sme my. Preto sme za to povinní mu neprestajne vzdávať chválu, hlavne my, ktorí sme sa vzdialili od sveta a stali sa mníchmi“. Hovoril im, aby brána monastiera nebola nikdy zavretá pre pútnikov a aby im dávali a pomáhali im. Tiež prisľúbil, prebývať duchom so všetkými, ktorí budú žiť v jeho monastieri až do konca sveta. Keď všetkých prepustil, nechal pri sebe iba poslušníka Dometiana, s ktorým zostal v oltári tri dni. Zosnul 20. januára 473, keď mal 97 rokov. Jeho ostatky sa nachádzajú v Palestíne.

Mgr. Ján PILKO, PhD.

VIDENIE ATHOSKÉHO MNÍCHA V ČASE ZÁDUŠNEJ BOHOSLUŽBY

Bola zádušná sobota a končila sv. liturgia. Jedni z prítomných už odchádzali z chrámu, druhí sa zhromaždili vpredu, pripaľujúc sviece na svietniku a čakajúc na kňaza, ktorý mal slúžiť panychídu.

Stál som na klirose, - píše mních, ktorý mal toto videnie. - Z oltárnej časti vyšli kňaz s diakonom. „*Blahosloven Boh náš, vsehda, nyní i prisno i vo viky vikov! - Blahoslovený Boh náš, teraz i vždycky i na veky vekov!*“, - začal kňaz panychídu. Diakon v tom čase prítomným rozdal zapálené sviece, a v tú chvíľu som uvidel, ako mnoho národa začalo dverami prichádzať do chrámu. Prichádzali nielen dverami, ale aj oknami, stenou... Chrám sa naplnil množstvom priezračných tieňov. V tejto mase som videl ženy, mužov, mladých i deti. Podľa výzoru som tam rozlišoval kňazov, biskupov, vladárov, tak isto ako aj obyčajných robotníkov, vojakov, bedárov...

Po vzhľase všetci títo nezvyčajne rýchlo, ale bez akéhokoľvek šumu, zaplnili celý chrám. Tíško stáli jeden pri druhom. Všetci, zdalo sa, snažili sa, čo najbližšie dostať k svietniku, kde horeli sviece zapálené veriacimi za pokoj duše ich blízkych, ale akosi nemohli k nemu podísť. Nemohol som odtrhnúť oči od tohto zvláštneho obrazu.

Zišlo sa ich tak veľa, že sa zdalo, akoby reálne modliaci sa, živí ľudia, boli pestro namaľovanými postavami na pozadí týchto úžas budiacich tieňov. Oni (tiene), ticho blížiac sa, zastali pred oltárnou časťou, pred ikonostasom. Niektorí sa

upokoj duši usopšich rab Tvojich – Sám upokoj, Pane, duše zosnulých Tvojich služobnikov“, bolo badať, ako sa tváre živých ožiarili rovnakým svetlom ako tváre zosnulých, ako sa srdcia zlievali v jedno spoločné srdce, ako po lícach nestekali slzy zármutku, ale radosti.

V oblaku dymu blahovonného kadidla, pri plamienkoch zažatých sviec, znel úžasný modlitebný výkrik: „*So svjatymi upokoj... So svätými upokoj...*“, i ja som videl, ako celý chrám, ako do jedného padli na kolena a duše, ktorých mená boli spo-

SVOJICH BLÍZKYCH ZOSNULÝCH SPOMÍNAJTE TAK ČASTO, AKO JE TO LEN MOŽNÉ !

snažili kľaknúť, druhí skloniť hlavu, s výrazom očakávania nejakého posolstva – slova, výroku... Deti vystierali ruky k sviečkam horiacim na svietniku, a takisto k rukám modliacich sa živých.

Keď diakon vybral zápisky a začal čítať mená na nich napísané, nemohol som skryť svoj ešte väčší údiv, keď som zbadal ako chytré, radostné, sa tá-ktorá postava vyčlenila z tohto davu tieňov, a išla k tým, ktorí ich v modlitbe spomenuli. Stáli pri nich, hľadeli na nich pohľadom plným lásky, šťastia, pokoja. Zdalo sa, že v tú chvíľu sa v rukách duchov objavila akási duchovná horiaca svieca a oni sami sa modlili spolu s modliacimi sa za nich, prežiarení nezvyčajnými lúčmi svetla.

Keď sa dočítavali mená, z davu nemých tieňov sa stále viac a viac vydeľovali postavy plné radosti. Tíško, bez akéhokoľvek šumu, zlievali sa so živými modliacimi sa. Nakoniec, keď sa všetky zápisky dočítali, ostalo ešte mnoho nevymenovaných – smutných, so pustenou hlavou, akoby boli prišli na nejakú cudziu oslavu, zabudnutí tými, ktorí ich mohli pozvať na túto, pre nich veľkú slávnosť. Niektoré z duší s úzkosťou pozerali na dvere, doslova akoby čakali, že ešte príde nejaký im blízky človek a pozve ich. No žiadne nové tváre sa neobjavili a nemenovaným ostalo iba potešiť sa z radosti tých, ktorých pozvali ich blízki k tomuto stretnutiu.

Díval som sa na toto spoločenstvo modliacich sa, ktoré akoby sa zmiešalo so svetlom žiariacimi príznakmi z posmrtného sveta. Vtedy som zbadal ešte jeden úžasný obraz - V tom čase, kedy sa chrámom niesli slová modlitby „*Blahosloven jesí, Hospodi, nauči mja opravdanimem Tvojim – Blahoslovený si Pane, nauč ma Svojim prikázaniam*“, alebo „*Sam, Hospodi,*

mínané, modlili sa za prítomných a za seba, a tí, na ktorých zabudli, sa modlili len sami za seba.

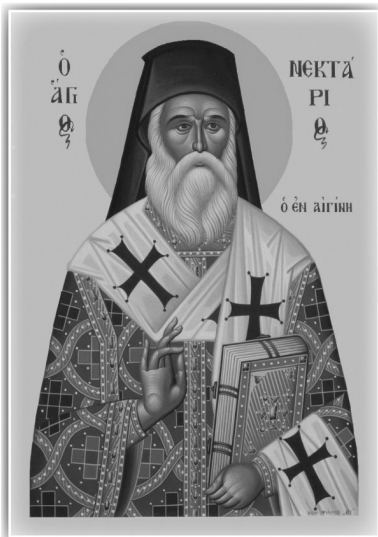
Keď skončila zádušná modlitba, sviece zhasli, kňaz prečítal posledný vzhlas a zaznela posledná pieseň „*Vičnaja pamjat! - Večná pamiatka!*“, tiene, ktoré doposiaľ stáli pred mnou, začali sa strácať. Ostali iba ľudia, ktorí tak isto, jeden po druhom, pomaly, opúšťali chrám.

Aký svätý, drahocenný, veľký a radostný je pre tých, ktorí nás predišli na večnosť obrad modlitebnej spomienky zosnulých v pravoslávnej Cirkvi. A naopak, neopísateľne smutno je tým, ktorí ostali zabudnutí, zbavení nielen radosti, že sa na nich nezabudlo, ale takisto zbavení možnosti ich duchovného obnovenia a odpustenia hriechov v čase panychídy, o to viac v čase liturgie. Pretože za každým, keď kňaz pri proscomídií vyberá časticu za pokoj duše, týmto dušiam sa dostáva milosti, približujúc ich k Božiemu Kráľovstvu.

Nielen liturgická, modlitebná spomienka, ale aj každé naše slovo, myšlienka o zosnulom, okamžite vplýva na jeho dušu. Dobré spomienky vyžarujú spokojnosť, radosť; naopak zlé spomienky, spôsobujú bolesť, vyvolávajú výčitky svedomia a nevieme si ani predstaviť, aké strašné posmrtné muky zažíva ten, na koho ťažko v dobrom spomenúť... Výčitky, muky, nekonečný smútok, ktoré sú údelom večnosti...

Nezabúdajme preto na tento duchovný smäd zosnulých a spomínajme v modlitbe, v liturgii svojich zosnulých blízkych tak často, ako je to len možné!

- pripravil o. Nikodím

V nedeľu, 16. 11. 2014, sa v michalovskej katedrále konala archijerejská sv. liturgia pri príležitosti sviatku veľkého svätca 20. stor. Nektária Eginského, metropolitu Pentapolského. Počas celej liturgie boli v chráme veľkým požehnaním mošči (ostatky) svätého Nektária aj s jeho ikonou, ktorú slávnostne vniesol do chrámu Vysokopreosviatený vladyka Juraj. Svätý Nektárij je svätec, na ktorého príhovor sa uzdravilo mnoho ľudí z rôznych chorôb, ale hlavne z onkologických. Spolu s Vysokopreosviateným vladykom Jurajom slúžili svätú liturgiu aj duchovní katedrálneho chrámu - správca chrámu o. Ján Šafin a správca cirkevnej obce o. Sergej Barilík. Slávnostnej sv. liturgie sa zúčastnili aj duchovní na dôchodku - o. Ján Choma a o. Ján Hatrák.

Vysokopreosviatený vladyka Juraj vo svojej kázni nadviazal na slová z Evanjelia, kde sa hovorilo o uzdravení posadnutého démonmi, ktorí boli vyhnaní do stáda sviň. Vysokopreosviatený vladyka Juraj spomenul, že to nie je jediné evanjeliové svedectvo o posadnutých a ich uzdravení. Pripomenul, že ani v dnešnej dobe nechýbajú ľudia, ktorí sú posadnutí rôznymi démonmi. Mnohí chorí v tom prípade vyhľadávajú rôzne magické a okultné praktiky a ľudí, ktorí ich vykonávajú. Často si ani neuvedomujú, že spolupracujú s démonmi, že na jednej strane sa svojho trápenia môžu zbaviť, ale tak isto si uškodiť inak.

Sviatok sv. Nektária Eginského

Jediný, ktorý uzdravuje nezištne a s láskou k nám je samotný Boh, preto sa so svojimi ťažkosťami utiekajme (prichádzajme) s modlitbou a láskou k nemu a zanechajme všetky ostatné praktiky. Vysokopreosviatený vladyka Juraj spomenul ako príklad kópiu čudotvornej ikony Bohorodičky klokočovskej, ktorá je uložená v pútnickom chráme v Nižnej Rybnici, kde tiež došlo už k mnohým uzdraveniam z rôznych ťažkostí.

Pred samotným záverom liturgie, po zaambonnej modlitbe, bolo požehnané kolivo (pôstne jedlo z varenej pšenice a rôznych plodov) na pamiatku svätého Nektária Eginského. Vysokopreosviatený vladyka Juraj pred samotným požehnaním koliva nezabudol stručne pripomenúť život tohto veľkého svätého. Po prečítaní modlitby na požehnanie koliva bolo kolivo požehnané aj svätými ostatkami Nektária.

Nasledovali ďakovné slová a spievanie mnoholitsvija. Veriaci následne s veľkou úctou prichádzali k svätým ostatkom svätca Nektária Eginského, jeho ikone a ku krížu pre požehnanie. Každý z veriacich si pri odchode z chrámu so sebou odniesol trocha požehnaného koliva ako konkrétne požehnanie svätca.

Všetkým prítomným, trpiacim rôznymi chorobami, a hlavne tými onkologickými, vyprosujeme na príhovor k svätému Nektárijovi hojnosť Božích milostí a skoré uzdravenie z ich ťažkostí.

Svätý Nektárij Eginský, metropolite Pentapolský moli Boha o nas hrišnych!

foto a autor -
Viliam FENCÍK

DUCHOVNÁ OBNOVA vojenských rodín na Širave sa stáva tradíciou

Už po tretíkrát v tomto roku sa v dňoch 17. - 19. 10. 2014 konala víkendová formácia a duchovná obnova pre manželské páry a rodiny vojakov. Pozitívny ohlas z predošlých formácií priviedol do príjemného prostredia Výcvikového zariadenia na Zemplínskej Širave nielen rodiny príslušníkov Samohybné-

ho delostreleckého oddielu v Michalovciach, ale na túto duchovno - relaxačnú aktivitu dorazili aj rodiny zo Sabinova a dokonca až z Liptovského Mikuláša.

Cieľom víkendovej formácie, ktorú viedol vojenský duchovný EPS por. Simon Czap, bolo poukázať na dôležité postavenie rodiny, jej poslanie a úlohu pri formovaní mladej generácie. V tomto duchu sa niesla celá obnova, ktorá bola zameraná hlavne na budovanie dobrých vzťahov medzi rodičmi a deťmi.

Turistika v prekrásnom prostredí Zemplína obohatila každého účastníka stretnutia, takže ako aj spoločná modlitba za všetkých prítomných, ktorá povzbudila rodiny vojakov k odhodlaniu húževnatejšie pracovať na prosperite svojich rodín, nielen po stránke materiálnej, ale aj po stránke duchovnej. Pri rozchode z vydarenej akcie si všetci sľúbili, že sa znova stretnú pri najbližšom vhodnom termíne.

por. Mgr. Simon CZAP